

Prof. dr hab. Eugeniusz Kwiatkowski

Politechnika Warszawska

Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych w Płocku

Recenzja pracy doktorskiej mgra Oskara Jarusa

pt. „Sektor nowoczesnych usług biznesowych jako czynnik konkurencyjności regionu na przykładzie województwa śląskiego”

**przygotowanej pod kierunkiem naukowym prof. dra hab. Aldony Frączkiewicz-Wronki
i promotora pomocniczego dr inż. Tomasza Szkutnika**

Niniejsza recenzja została sporządzona zgodnie z wymogami Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami w związku z art. 179, ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – Dz.U. z 2018 r. poz. 1669 z późn. zm.).

W artykule 13.1 w/w Ustawy stwierdza się, że „Rozprawa doktorska powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.... oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej... oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej...”.

W celu dokonania oceny pracy doktorskiej z punktu widzenia przedstawionych w Ustawie kryteriów, warto rozpatrzyć ją najpierw od strony ustalonego tematu rozprawy, celów pracy i sformułowanych hipotez, zastosowanej metodologii badawczej i uzyskanych wyników badania.

1. Temat rozprawy i uzasadnienie jego wyboru

Praca doktorska mgra Oskara Jarusa podejmuje temat dotyczący sektora nowoczesnych usług biznesowych w woj. śląskim. W szczególności w centrum analiz znajduje się problem skali rozwoju tego sektora w kontekście prawidłowości przemian struktury gospodarczej oraz konkurencyjności regionu w województwie śląskim w latach 2009-2019. Rozprawa ma charakter empiryczno-teoretyczny. Zawiera szczegółowe analizy statystyczne dotyczące poziomu rozwoju, dynamiki, struktury i relatywnych udziałów sektora nowoczesnych usług

biznesowych w woj. śląskim, a także rozważania o charakterze pojęciowym i teoretycznym oparte na dotychczasowym dorobku naukowym w zakresie rozumienia istoty przemian struktury gospodarczej, istoty i znaczenia sektora usług, w tym usług biznesowych w gospodarce, oraz rozumienia konkurencyjności regionu.

Wybór tematu rozprawy doktorskiej jest zasadny. Po pierwsze, podjęto w pracy temat, który dobrze wpisuje się w toczoną od dawna w ekonomii debatę na temat prawidłowości zmian struktury gospodarczej w rozwoju gospodarczym i roli sektora usługowego w tym procesie. Podjęty w pracy doktorskiej problem dotyczący rozwoju sektora nowoczesnych usług biznesowych w woj. śląskim może być istotnym przyczynkiem do rozumienia prawidłowości przemian strukturalnych w gospodarce i sektorze usług w gospodarce regionalnej na średnim poziomie rozwoju. Po drugie, podjęto w pracy temat o dużym znaczeniu praktycznym dla województwa śląskiego. Pokazując szczegółowo tendencje rozwojowe nowoczesnych usług biznesowych w woj. śląskim oraz ich relatywne znaczenie w gospodarce tego województwa, wskazano na możliwości i kierunki przyspieszenia rozwoju województwa śląskiego i podniesienia jego konkurencyjności.

Należy podkreślić, że ustalony temat rozprawy ma ważne znaczenie poznawcze i praktyczne, zwłaszcza w zakresie znaczenia nowoczesnych usług biznesowych dla gospodarki regionu.

2. Cele rozprawy i hipotezy badawcze

W rozprawie sformułowano cel główny oraz hipotezę główną i trzy hipotezy pomocnicze.

Cel główny pracy został sformułowany w pracy (s. 5) w sposób następujący: ustalenie poziomu rozwoju sektora nowoczesnych usług biznesowych w województwie śląskim w latach 2009-2019 oraz odpowiedź na pytanie, czy usługi te wpływają pozytywnie na konkurencyjność regionu rozumianą jako zdolność regionów do osiągnięcia relatywnie wysokiego poziomu dochodów i zatrudnienia. Należy stwierdzić, że ten dwuczłonowy cel główny rozprawy został sformułowany w sposób prawidłowy w kontekście istniejącego stanu wiedzy w tym zakresie. Lektura rozprawy pozwala stwierdzić, że cel główny został w niej podjęty, zaś uzyskane rezultaty badawcze, zwłaszcza w odniesieniu do pierwszego członu celu głównego, pozwalają poszerzyć wiedzę o poziomach rozwoju, dynamice i strukturze sektora nowoczesnych usług biznesowych w województwie śląskim.

W rozprawie sformułowano hipotezę główną i trzy hipotezy pomocnicze, które znajdujemy już we wstępie, a więc przed podjęciem badań empirycznych. Jest to godne podkreślenia, gdyż przyjęcie hipotez podnosi klarowność i jakość badań empirycznych, ukierunkowując zarazem te badania. Podkreślono w nich, że nowoczesne usługi biznesowe w woj. śląskim wywierają pozytywny wpływ na gospodarkę regionu (H główna), że usługi te wpływają pozytywnie na wartość dodaną brutto w gospodarce województwa (H 1), że usługi te wpływają pozytywnie na wielkość i strukturę zatrudnienia w regionie śląskim (H2) oraz że istotnym czynnikiem rozwoju tych usług w woj. śląskim jest kapitał ludzki (H3). Trzeba podkreślić istotną wartość poznawczą i praktyczną sformułowanych hipotez oraz fakt, że podjęto w pracy próbę ich weryfikacji w oparciu o szczegółowe dane statystyczne. Próbę tę można ocenić jako udaną.

3. Ocena metodologii badawczej

Punktem wyjściowym przyjętej metodologii badawczej w rozprawie są rozważania pojęciowe i teoretyczne dotyczące usług biznesowych i konkurencyjności regionu. W oparciu o liczne opracowania w literaturze polskiej i zagranicznej dokonano przeglądu definicji i klasyfikacji usług biznesowych i konkurencyjności regionalnej, by w rezultacie przyjąć własne definicje tych pojęć. W sektorze usług biznesowych wyodrębniono sekcje nowoczesnych usług biznesowych. Rozwój usług biznesowych przedstawiono w kontekście teorii przemian strukturalnych w gospodarce, a w szczególności teorii trzech sektorów gospodarki. Przeprowadzony przegląd literatury stał się podstawą do sformułowania celów i hipotez w rozprawie.

Podstawą analizy empirycznej stały się szczegółowe roczne dane statystyczne z lat 2009-2019 o gospodarce województwa śląskiego, dotyczące liczby pracujących, wartości dodanej brutto i produktywności pracy, odnoszonych do całej gospodarki woj. śląskiego oraz sekcji nowoczesnych usług biznesowych. Dane te stały się podstawą ustalenia poziomu i dynamiki rozwoju nowoczesnych usług biznesowych w województwie oraz znaczenia tych usług dla konkurencyjności gospodarczej regionu. W analizach tych wykorzystano szeroko indeksy dynamiki o podstawie stałej i indeksy łańcuchowe, średnie tempa zmian badanych wielkości, proste modele trendów liniowych tych wielkości, a także wskaźniki struktury badanych wielkości, zwłaszcza procentowe udziały nowoczesnych usług biznesowych w liczbie pracujących i wartości dodanej brutto woj. śląskiego. Przy prezentacji wyników wykorzystano metody tabelaryczne i graficzne.

Pewne wątpliwości dotyczą sposobu realizacji drugiego członu celu głównego dotyczącego wpływu nowoczesnych usług biznesowych na konkurencyjność gospodarki województwa śląskiego. W pracy przyjęto rozumienie konkurencyjności jako zdolności do osiągania wysokiego poziomu dochodu i zatrudnienia, traktując te ostatnie wielkości jako miary konkurencyjności. Dla zbadania wpływu nowoczesnych usług biznesowych na konkurencyjność gospodarki nie wykorzystano metod modelowania ekonometrycznego. Próbę wykorzystania takich metod zastosowano natomiast przy analizie czynników determinujących rozwój usług biznesowych. Próba ta nie mogła być w pełni udana ze względu na małą liczbę obserwacji (dane roczne z okresu 2009-2019), pokazała liczbę zmiennych objaśniających i bardzo niski stopień swobody. Badanie znaczenia usług biznesowych dla gospodarki woj. śląskiego oparto na porównaniach dynamiki wzrostu liczby pracujących i wartości dodanej brutto w usługach biznesowych i całej gospodarce woj. śląskiego, na tendencjach udziałów sekcji nowoczesnych usług biznesowych w liczbie pracujących i wartości dodanej brutto całego województwa oraz na porównaniach dynamiki wzrostu produktywności pracy w badanych sekcjach usług biznesowych i w przemyśle woj. śląskiego. Metody te nie pokazują bezpośrednio wpływu nowoczesnych usług biznesowych na konkurencyjność mierzoną poziomem dochodów i liczbą pracujących, niemniej jednak wskazują na wkład tych usług do osiągniętych w woj. śląskim wielkości wartości dodanej brutto (będącej makroekonomiczną miarą efektów działalności gospodarczej) i liczby pracujących.

Należy stwierdzić, że przyjęta w części empirycznej pracy metodologia badawcza oparta jest na stosunkowo prostych metodach badania dynamiki i struktury zjawisk. Autor wykazał w pracy, że dobrze poznał i zastosował te metody badawcze, zwłaszcza indeksy dynamiki, łańcuchowe i indeksy o podstawie stałej, średnie tempa zmian, a także wskaźniki struktury. Metody te pozwoliły podjąć cel główny rozprawy i sformułowane hipotezy badawcze.

4. Struktura i treść pracy oraz uzyskane wyniki

Praca doktorska mgra Oskara Jarusa, licząca 147 stron, składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia, bibliografii oraz spisów tabel i rysunków. Układ rozdziałów jest poprawny, podkreślający sekwencję rozważań od zagadnień pojęciowo-teoretycznych do rozważań empirycznych.

Wstęp zawiera niezbędne elementy. Określa przedmiot i zakres rozważań pracy, przedstawia cel główny, a także wysunięte hipotezy, prezentuje syntetycznie dane statystyczne

i ich źródła wykorzystane w pracy, zastosowane metody badawcze oraz zawiera skrótową charakterystykę poszczególnych rozdziałów.

Rozdział 1 ma charakter wprowadzający do podjętego tematu w pracy. Poświęcony jest istocie nowoczesnych usług biznesowych na tle szerszych kategorii, dotyczących usług biznesowych, sektora usług oraz przekształceń trójsektorowej struktury gospodarki w procesie rozwoju gospodarczego. Punktem wyjścia analiz w tym rozdziale jest teoria trzech sektorów gospodarki, wskazująca na prawidłowości rozwoju sektora usługowego, zaprezentowana w oparciu o liczne prace źródłowe autorów teorii, a także jej opracowania występujące w literaturze polskiej i zagranicznej. Wartościowe jest to, że nie tylko wskazano na walory tej teorii, ale również na jej słabości. Sporo miejsca w rozdziale, może nawet zbyt dużo, poświęcono problemom definicyjnym usług w literaturze ekonomicznej. Wartościowym elementem jest sformułowanie własnej, autorskiej definicji usług (str. 22). Przydatne z punktu widzenia dalszych rozważań są zaprezentowane klasyfikacje usług, zarówno te występujące w literaturze ekonomicznej, jak i w praktyce statystycznej. Zwrócono uwagę na zmianę klasyfikacji działalności w Polsce w 2007 roku i jej wykorzystanie w dalszych rozważaniach dla identyfikacji różnych rodzajów usług. Klasyfikacje te wykorzystano do określenia zakresu przedmiotowego usług biznesowych i nowoczesnych usług biznesowych, przy czym w ich charakterystyce posłużono się również w dużym stopniu dorobkiem polskiej i zagranicznej literatury ekonomicznej. Na jej podstawie sformułowano własną definicję nowoczesnych usług biznesowych (str. 36). W sumie, opracowanie rozdziału pierwszego wskazuje na bardzo dobrą znajomość literatury ekonomicznej w zakresie sektora usług, teorii trzech sektorów oraz usług biznesowych i nowoczesnych biznesowych.

W rozdziale 2 podjęto aspekty pojęciowe i teoretyczne dotyczące kategorii konkurencyjności, w szczególności konkurencyjności regionu. Rozważania w rozdziale rozpoczęto od definicji regionu w literaturze ekonomicznej. W dalszej kolejności dokonano szerokiego przeglądu literatury na temat pojęć konkurencyjności i konkurencyjności regionu. Słusznie zwrócono uwagę na odrębność znaczeniową pozycji konkurencyjnej i zdolności konkurencyjnej. W rozważaniach pojęciowych wykorzystano dorobek M. E. Portera, M. Storpera, R. Hugginsa, również autorów polskich, a także takich organizacji międzynarodowych, jak OECD i Komisja Europejska. W oparciu o ten dorobek sformułowano własną definicję konkurencyjności (na str. 47-48), która nie budzi zastrzeżeń. Można zgodzić się ze stwierdzeniem na str. 44, że konkurencyjność regionu jest kategorią trudną do skwantyfikowania, tym niemniej szkoda, że nie podjęto większych wysiłków w kierunku

mierzenia konkurencyjności. Mogło by to mieć znaczenie dla skonkretyzowania związku nowoczesnych usług biznesowych i konkurencyjności regionu. Wartościowe są natomiast rozważania na temat czynników determinujących konkurencyjność regionu. Wśród tych czynników słusznie podkreślono istotną rolę wysokiego poziomu zatrudnienia w nowoczesnych usługach biznesowych w podnoszeniu konkurencyjności. Podsumowując, rozważania rozdziału 2 oparte są na szerokiej i dobrze dobranej literaturze ekonomicznej w zakresie konkurencyjności regionu.

Rozdział 3 jest pierwszym typowo empirycznym rozdziałem, w którym w oparciu o szeroką bazę danych statystycznych o zatrudnieniu i wartości dodanej brutto w woj. śląskim z lat 2009-2019 pokazano charakterystyczne dla tego województwa struktury zatrudnienia i ich zmiany w badanym okresie, a w szczególności trójsektorową strukturę zatrudnienia, udziały sektora usługowego, rozmiary i strukturę wewnętrzną sektora usług biznesowych oraz rozmiary i strukturę wewnętrzną sektora centrów usług w Katowicach i Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Z zamieszczonych danych wyłonił się obraz województwa o relatywnie wysokim udziale przemysłu, ale dokonującego pewnej, powolnej restrukturyzacji wewnętrznej na rzecz wzrostu udziału przemysłu przetwórczego oraz województwa o ustawicznie rosnącym udziale sektora usługowego w ogólnym zatrudnieniu. Dzięki przedstawieniu ogólnej struktury zatrudnienia i jej zmian w woj. śląskim, stworzono dobre tło i punkt wyjścia do dalszych szczegółowych analiz ilościowych usług biznesowych. Godne podkreślenia jest to, że oprócz czysto statystycznej analizy danych zamieszczono w rozdziale rozważania teoretyczne na temat roli usług biznesowych w gospodarce, wskazujące na mechanizmy i kanały oddziaływania tych usług na konkurencyjność gospodarki. Słusznie zwrócono uwagę na rolę usług biznesowych w podnoszeniu innowacyjności, w tworzeniu miejsc pracy dla wysoko kwalifikowanych pracowników oraz w podnoszeniu produktywności pracy.

Rozdział 4 jest najważniejszym empirycznym rozdziałem pracy, gdyż podjęto w nim próby realizacji celu głównego i weryfikacji przyjętych hipotez. We wstępie do rozdziału podkreślono cele rozdziału, a mianowicie, że próbuje się w nim określić poziomy i dynamikę zmian nowoczesnych usług biznesowych na podstawie takich mezowielkości, jak pracujący, wartość dodana brutto i produktywność pracy, ich udział w odpowiednich makrowielkościach gospodarczych, a także czynniki wpływające na rozwój nowoczesnych usług biznesowych. W przyjętych w tym rozdziale celach nie wspomniano o wpływie tych usług na konkurencyjność regionu. Założono zapewne, że wpływ ten można określić na podstawie udziałów nowoczesnych usług biznesowych w charakterystycznych dla województwa wielkościach

liczby pracujących i wartości dodanej brutto, a także na podstawie porównania poziomu i dynamiki produktywności pracy w badanych usługach i przemyśle.

Dla realizacji sformułowanych celów i weryfikacji przyjętych hipotez wykorzystano dane roczne z lat 2009-2019 o liczbie pracujących, wartości dodanej brutto i produktywności pracy w skali całej gospodarki województwa i w przekroju poszczególnych sekcji nowoczesnych usług biznesowych oraz dane z lat 2015-2021 o pracujących w poszczególnych działach nowoczesnych usług biznesowych sektora przedsiębiorstw. Na podstawie zamieszczonych danych stwierdzono, że nowoczesne usługi biznesowe rozwijają się w badanym okresie szybciej niż gospodarka ogółem, zarówno jeśli brać pod uwagę liczbę pracujących, jak i wartość dodaną brutto, zaś udziały tych usług w ogólnej liczbie pracujących i ogólnej wartości dodanej brutto wzrastają. Ponadto stwierdzono w badanym okresie wzrost produktywności pracy w usługach biznesowych i jeszcze silniejszy wzrost produktywności w przemyśle. W analizach tych potwierdzono hipotezę główną o pozytywnym wpływie nowoczesnych usług biznesowych na gospodarkę woj. śląskiego oraz hipotezy szczegółowe.

W rozdziale 4 podjęto ponadto próbę określenia czynników wpływających na rozwój nowoczesnych usług biznesowych w woj. śląskim na podstawie modelowania ekonometrycznego. Choć Autor wykazał zrozumienie znaczenia niektórych ekonometrycznych kategorii (wymogów stopnia zmienności zmiennej zależnej, wymogów korelacji między zmiennymi niezależnymi, wartości wskaźników t-Studenta, p-value czy też współczynników determinacji R^2), to jednak przy tak małej liczbie obserwacji w stosunku do liczby zmiennych niezależnych, próba ta nie mogła zakończyć się pełnym sukcesem. Można natomiast zgodzić się z poprawnością statystyczną modelu roli nowoczesnych usług biznesowych w gospodarce województwa w zależności od udziału osób z wyższym wykształceniem w zasobach siły roboczej (tabela 4.23).

W Zakończeniu zestawiono syntetycznie najważniejsze wnioski wynikające z badań nowoczesnych usług biznesowych w woj. śląskim, jakie sformułowano w rozdziałach 3 i 4. Dotyczą one w szczególności poziomu i dynamiki wzrostu nowoczesnych usług biznesowych w woj. śląskim, a także roli tych usług w gospodarce woj. śląskiego. W ostatnim zdaniu Zakończenia Autor rozprawy przyznał, że oszacowanie efektu oddziaływania nowoczesnych usług biznesowych na wzrost konkurencyjności regionu wymaga zebrania doświadczeń przez dłuższy okres.

W końcowej części pracy zamieszczono bibliografię, którą można ocenić jako bardzo bogatą i dobrze dobraną. Zawiera ona bowiem ponad 120 pozycji książkowych, blisko 50 artykułów z czasopism naukowych, zarówno z literatury polskiej, jak i zagranicznej, a także kilka aktów prawnych oraz stron internetowych.

5. Uwagi redakcyjne, wątpliwości i sugestie

Oprócz elementów wartościowych, podkreślonych w poprzedniej części recenzji, praca zawiera również elementy dyskusyjne i wątpliwości.

Po pierwsze, jednym z celów pracy było uchwycenie oddziaływania nowoczesnych usług biznesowych na konkurencyjność województwa śląskiego. Dlatego można żałować, że Autor nie poszedł w kierunku zaproponowania jakiegoś własnego, prostego indeksu konkurencyjności regionalnej, aby podjąć analizy związku wspomnianych usług i konkurencyjności, lecz ze względu na trudności z kwantyfikacją konkurencyjności ograniczył się do pomiaru konkurencyjności na podstawie wysokich poziomów wartości dodanej brutto i liczby pracujących.

Po drugie, wątpliwości budzą próby modelowania ekonometrycznego roli nowoczesnych usług biznesowych przy tak małej liczbie obserwacji i dużej liczbie zmiennych objaśniających. Słusznie sprawdzono wymóg współczynnika zmienności dla zmiennej zależnej, ale wysnuty na tej podstawie wniosek na str. 102, że hipoteza pierwsza nie jest potwierdzona, nie wydaje się poprawny. Wskazywałem już w recenzji na poprawność statystyczną modelu przedstawionego w tabeli 4.23, w którym uchwycono pozytywny wpływ udziału osób z wyższym wykształceniem na udział nowoczesnych usług biznesowych w ogólnej liczbie pracujących w województwie. Do interpretacji oszacowanego parametru wkradł się jednak błąd, polegający na zastosowaniu % zamiast p.p. (str.105).

Po trzecie, w pracy zaprezentowano bogate dane o poziomach i dynamice nowoczesnych usług biznesowych oraz o udziałach tych usług w liczbie pracujących i wartości dodanej brutto w województwie, ale wnioski wynikające z analizy tych danych mają w dużej mierze tylko charakter statystyczny. Szkoda, że nie rozwinięto szerzej interpretacji ekonomicznej tych wniosków, wskazującej na przyczyny obserwowanych tendencji i ich możliwe konsekwencje.

Po czwarte, sporo zastrzeżeń o charakterze redakcyjnym budzą niektóre fragmenty w rozdziale 4. Dotyczą one:

- zamieszczania na wykresach tych samych informacji statystycznych, które przedstawiono już w tabelach,

- powtórzeń, niekiedy wielokrotnych, tych samych danych statystycznych w kolejnych tabelach,

- odrębnego prezentowania i analizowania każdej sekcji i każdego działu nowoczesnych usług biznesowych, choć dla celów porównawczych korzystniejsze byłoby ich ujęcie zbiorcze,

- w tabelach i odpowiednich wykresach w podrozdziale 4.1.2., analizującym wartość dodaną brutto w sekcjach nowoczesnych usług biznesowych, nie podano, w cenach którego roku wyrażone są wartości realne tych wielkości.

6. Ogólna ocena pracy doktorskiej

Z uwag zamieszczonych w poprzednich częściach recenzji wynika, że praca doktorska mgra Oskara Jarusa zawiera szereg elementów wartościowych, ale nie jest też wolna od pewnych słabości. Dokonując generalnej oceny pracy doktorskiej trzeba oczywiście uwzględnić obydwie strony pracy. Konfrontacja tych stron, w moim przekonaniu, przemawia za pozytywną oceną pracy doktorskiej. Za taką oceną przemawiają w szczególności następujące argumenty:

- podjęto w rozprawie temat nowoczesnych usług biznesowych i ich znaczenia dla gospodarki woj. śląskiego, który jest ważny i aktualny, zarówno z poznawczego, jak i praktycznego punktu widzenia (zwłaszcza dla polityki regionalnej i regionalnego rozwoju gospodarczego),

- temat ten osadzono w teorii ekonomii, w szczególności w kontekście teoretycznym przekształceń strukturalnych w gospodarce, zwłaszcza w teorii trzech sektorów gospodarki, zanalizowanej krytycznie na podstawie prac źródłowych i opracowań w literaturze polskiej i zagranicznej,

- podkreślono znaczenie nowoczesnych usług biznesowych dla konkurencyjności regionu, wskazując na rolę tych usług w podnoszeniu innowacyjności i produktywności pracy oraz w transferze technologii, przy czym kategorię konkurencyjności rozpracowano od strony pojęciowej i teoretycznej na podstawie literatury polskiej i zagranicznej,

- sformułowano własne definicje usług, nowoczesnych usług biznesowych i konkurencyjności regionalnej po dokonaniu szerokiego przeglądu literatury,

- na podstawie danych statystycznych o liczbie pracujących i wartości dodanej brutto określono rozmiary, tendencje i struktury nowoczesnych usług biznesowych w woj. śląskim w latach 2009 – 2019,

- potwierdzono w badanym okresie rosnące udziały nowoczesnych usług biznesowych w wojewódzkich wielkościach wartości dodanej brutto i liczbie pracujących oraz wzrost produktywności pracy w tych usługach, wskazujące na pozytywne znaczenie tych usług dla gospodarki województwa śląskiego,
- potwierdzono również pozytywną rolę wykształcenia wyższego w rozwoju nowoczesnych usług biznesowych w woj. śląskim.

7. Konkluzja końcowa

Biorąc pod uwagę przedstawione oceny i stwierdzenia, pragnę w konkluzji stwierdzić, że przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska mgra Oskara Jarusa jest pracą, w której Autor, podejmując ważny i aktualny temat badawczy, wykazał umiejętności samodzielnej analizy naukowej poprzez dokonanie krytycznej analizy literatury przedmiotu w zakresie przekształceń struktury gospodarczej, roli usług w gospodarce i konkurencyjności regionalnej, a także poprzez zebranie, opracowanie i analizę danych statystycznych z wykorzystaniem metod badania dynamiki i struktury zjawisk, które umożliwiły rozpoznanie tendencji nowoczesnych usług biznesowych w gospodarce woj. śląskiego. Przedłożona rozprawa stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, dotyczącego roli nowoczesnych usług biznesowych w gospodarce woj. śląskiego, poprzez rozpoznanie tendencji rozwojowych tych usług i podkreślenie ich rosnącego udziału w wojewódzkich wielkościach wartości dodanej brutto i liczby pracujących. Mgr Oskar Jarus wykazał ponadto w pracy doktorskiej odpowiednio wysoki poziom wiedzy teoretycznej w dyscyplinie ekonomii poprzez analizę nowoczesnych usług biznesowych w kontekście szeroko zaprezentowanych teorii przekształceń struktury gospodarczej i konkurencyjności regionalnej.

Podsumowując, uważam, że przedłożona rozprawa doktorska Oskara Jarusa spełnia obowiązujące wymagania stawiane rozprawom doktorskim i dlatego przedstawiam następujące wnioski:

- O dopuszczenie mgra Oskara Jarusa do publicznej obrony przedłożonej rozprawy,
- Popieram wnioski o nadanie Oskarowi Jarusowi stopnia naukowego doktora w dyscyplinie ekonomii.

Łódź, 30.07. 2023 r.

